

Теорія і практика навчання

УДК 378

DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.15027536>

Аналіз ефективних методик для покращення мовних навичок

Ткаченко Лідія Петрівна

доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри теорії і методики викладання філологічних дисциплін у дошкільній, початковій і спеціальній освіті, Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди, <https://orcid.org/0000-0002-6375-3558>

Рубан Алла Миколаївна

старший викладач кафедри романських мов, Київський національний лінгвістичний університет, <https://orcid.org/0009-0003-4741-5246>

Струтинська Тетяна Романівна

старший викладач кафедри іноземних мов, Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, <https://orcid.org/0000-0001-8045-4886>

Прийнято: 12.02.2025 | Опубліковано: 28.02.2025

Анотація. У сучасному світі важливим є володіння не лише рідною мовою, а й іноземними. Такі знання уможливають кар'єрне зростання, безперервний розвиток особистостей. Більшість стикається з проблемами під час засвоєння іноземної лексики, особливо зараз, коли навчання в Україні здебільшого дистанційне. Одним із найпоширеніших прийомів з навчання державній та іноземним мовам є комунікативний. Він допомагає розвитку навичок спілкування здобувачів у реальних життєвих ситуаціях. **Мета**

дослідження полягає в оцінці різних методик навчання української та іноземних мов учнів та студентів, наданні практичних рекомендацій для педагогів-філологів, а також встановленні ключових факторів впливу на успішність здобувачів. **Методи:** пошук, аналіз наукової літератури; порівняння; систематизація; узагальнення. **Результати** наукової розвідки полягають в окресленні освітніх особливостей в умовах війни в Україні, розкритті переваг і недоліків дистанційного навчання (не прив'язаність до місця отримання знань, анонімність результатів, зручність у поєднанні з роботою, індивідуальні траєкторії з засвоєння дисциплін / технічні проблеми, перевантаження учасників освітнього процесу, академічна недоброчесність, складнощі самодисципліни здобувачів). Удалось висвітлити найпоширеніші труднощі, що виникають під час засвоєння іноземної лексики учнями і студентами (невмотивованість, неправильність вимови, замала кількість розмовної практики, застарілі методи навчання) та відповідні способи їх уникнення. Ґрунтовно проаналізовані найбільш ефективні (традиційні та інтерактивні) методи навчання української та іноземних мов здобувачів різних рівнів підготовки. Звернуто увагу на найрезультативніші форми самостійної роботи на мовних заняттях із учнями мовного та немовного профілю та студентами філологічних й інших спеціальностей (тестування; написання есе, творів, тез, рефератів; створення мультимедійних проєктів). Лаконічно подані головні загальноєвропейські тенденції з викладання іноземних мов (модульно-кредитна система; критерії оцінювання; індивідуальний підбір завдань, навчально-методичної літератури; мобільність студентів). Зазначено можливості штучного інтелекту, деяких інтерактивних платформ для засвоєння мов offline / online здобувачами (Google Classroom, Moodle, BBC Learning English, Livemocha, Callan Method, Lang-g). Відмічено вагому роль самоосвіти для учнів та студентів із метою кращого запам'ятовування ними іноземної лексики та покращення їх здібностей до тривалих мовних комунікацій. **Висновки**, що отримані в

результаті нашого дослідження, засвідчують важливість осучаснення методик викладання, збільшення розмовної практики в поєднанні з використанням цифрових технологій педагогами-філологами задля покращення комунікативних навичок здобувачів освіти.

***Ключові слова:** методи викладання, українська мова, іношомовна лексика, здобувачі освіти, комунікативна компетентність, дистанційне навчання.*

Analysis of effective methods for improving language skills

Tkachenko Lidiia

Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Head of the Department of Theory and Methods of Teaching Philology Disciplines in Preschool, Primary and Special Education, H. S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University,

<https://orcid.org/0000-0002-6375-3558>

Ruban Alla

senior lecturer of the Department of Roman Languages, Kyiv National Linguistic University, <https://orcid.org/0009-0003-4741-5246>

Strutynska Tetiana

Senior Lecturer of the Department of Foreign Languages, Vasyl Stefanyk Precarpathian National University, <https://orcid.org/0000-0001-8045-4886>

***Abstract.** In the modern world, it is important to master not only the native language, but also foreign languages. Such knowledge enables career growth, continuous development of personalities. Most people face problems when learning foreign language vocabulary, especially now, when education in Ukraine is mostly distance learning. One of the most common methods of teaching the state and foreign*

languages is communicative. It helps develop communication skills of students in real life situations. **The purpose** of the study is to evaluate different methods of teaching Ukrainian and foreign languages to pupils / students, to provide practical recommendations for philological teachers, and to identify key factors influencing the success of students. **Methods:** search, analysis of scientific literature; comparison; systematization; generalization. **The research findings** consist in outlining educational features in the conditions of war in Ukraine, revealing the advantages and disadvantages of distance learning (not being tied to the place of obtaining knowledge, anonymity of results, convenience in combination with work, individual trajectories of mastering disciplines / technical problems, overloading of participants in the educational process, academic dishonesty, difficulties in self-discipline of applicants). It was possible to highlight the most common difficulties that arise during the assimilation of foreign language vocabulary by pupils / students (lack of motivation, incorrect pronunciation, insufficient amount of conversational practice, outdated teaching methods) and appropriate ways to avoid them. The most effective (traditional and interactive) methods of teaching Ukrainian and foreign languages to applicants of different levels of training were thoroughly analyzed. Attention is drawn to the most effective forms of independent work in language classes with students of linguistic and non-linguistic profiles and students of philological and other specialties (testing; writing essays, works, theses, abstracts; creating multimedia projects). The main pan-European trends in teaching foreign languages are laconically presented (modular-credit system; assessment criteria; individual selection of tasks, educational and methodological literature; student mobility). The possibilities of artificial intelligence, some interactive platforms for learning languages offline / online by applicants (Google Classroom, Moodle, BBC Learning English, Livemocha, Callan Method, Lang-g) are noted. The significant role of self-education for students is noted in order to better memorize foreign language vocabulary and improve their abilities for long-term language communication. **The conclusions** obtained as a result of our study demonstrate the

importance of modernizing teaching methods, increasing conversational practice in combination with the use of digital technologies, by philologists in order to improve the communicative skills of students.

Keywords: *teaching methods, Ukrainian language, foreign language vocabulary, students, communicative competence, distance learning.*

Постановка проблеми. Російсько-українська війна, на жаль, триває, але наша держава невпинно інтегрується в європейський економічний простір. Кардинальних змін зазнав освітній процес усіх рівнів, починаючи від дитячих садків й закінчуючи закладами вищої освіти. Формат навчання здебільшого в Україні дистанційний з активним застосуванням цифрових технологій. Гаджети, сервіси, платформи забезпечують не тільки відеозв'язок педагогів зі здобувачами, пошук потрібної інформації, нетрадиційні форми роботи, а ще й можливість якісної самоосвіти. Наразі в пріоритеті компетентні, мультизадачні спеціалісти, котрі зможуть швидко пристосовуватись до нових соціальних умов.

Молодим фахівцям дуже важливо на високому рівні володіти рідною мовою та іноземною (переважно англійською, оскільки за її допомогою у світі відбувається міжнародне спілкування). Методистам мовного профілю вагому роль варто відводити осучасненню теорій та практик мовленнєвої підготовки учнів закладів загальної середньої освіти та студентів вищої школи. Наразі є потреба в осмисленні актуальних публікацій визнаних і молодих науковців у галузі означеної проблематики, їх ґрунтовному аналізі, поширенні основних узагальнень щодо найбільш ефективних методик із удосконалення мовних навичок здобувачів різних рівнів підготовки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Переваги та недоліки дистанційної освіти одними з останніх описали І. Ляшенко, Г. Маринченко, К. Осадча, В. Прибилова, О. Романовська, С. Сисоєва, Г. Шевчук, а саме на аспекті навчання іноземних мов нетрадиційними способами зосередили увагу

К. Григор'єва, О. Давиденко, Д. Дудкова, Т. Задорожна, О. Кохан [17, с. 205–209; 9, с. 47–50; 8, с. 51–54]. Різноманітні проблеми під час засвоєння іношомовної лексики студентами-філологами та інших спеціальностей / учнями шкіл, а також способи їх вирішення вивчили О. Безлюдний, Н. Білан, Н. Гудзь, Л. Запоточна, Т. Корець і інші [1, с. 29–35; 2, с. 149–153].

Мовознавці, котрі проаналізували найсучасніші методики навчання іноземних мов здобувачів закладів загальної середньої освіти та вищих шкіл, особливості їх самостійної роботи – Т. Артемчук, Л. Галаєвська, Т. Гарачук, К. Гнатик, О. Горошкіна, Г. Горун, І. Зозуля, С. Куц, О. Матвіяс, В. Новосьолова, Ю. Поздрань, В. Омеляненко, З. Осада, Ю. Синишина, М. Скуратівська, Н. Франчук [15, с. 688–696; 4, с. 16–21; 5, с. 113–116; 6, с. 148–158; 7, с. 35–40; 12, с. 77–85; 13, с. 90–98; 14, с. 94–98].

Технології штучного інтелекту, різні застосунки та освітні платформи для зацікавлення учнів / студентів іноземними мовами, покращення їх мовних навичок розглянули вітчизняні дослідники: І. Белінська, Л. Вікторова, Т. Дернова, А. Качарян, О. Кохан, М. Кузів, О. Ланських, К. Мамчур, О. Ничко, І. Рябцева [3, с. 166–173; 9, с. 47–50; 10, с. 90–96; 11, с. 18–23]. Осмислили форми самоосвіти школярів класів із поглибленим вивченням мов / немовних і студентів різних спеціальностей Т. Веретюк, О. Гуліч, Є. Голтан, І. Ісаєва, В. Четверик тощо [16, с. 414–424].

Отже, дотичних до теми статті праць дослідників чимало, проте потрібні додаткові наукові розвідки задля пошуку, порівнянь і узагальнень найбільш ефективних методів роботи з викладання іноземних мов для учнів шкіл і студентів закладів вищої освіти з метою покращення їх комунікативних навичок.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Учителі та науково-педагогічні працівники закладів вищої освіти обов'язково мають зацікавлювати, підтримувати, мотивувати здобувачів до вивчення не лише рідної, а й іноземних мов. У статті ми розглянемо важливий аспект, який

пов'язаний з дистанційним форматом навчання, актуальними методиками викладання та використанням інноваційних технологій для якісного засвоєння нового матеріалу та удосконалення комунікативної компетентності учнів / студентів.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Мета нашого дослідження спрямована першочергово на пошук, оцінку традиційних та інтерактивних методик навчання державної й іноземних мов учнів класів із поглибленим вивченням мов / немовних, студентів філологічних / інших спеціальностей, визначення їх ефективності, надання практичних рекомендацій для педагогів-філологів, а також на дослідження факторів впливу на успішне засвоєння іншомовної лексики здобувачами задля подальших безбар'єрних комунікацій.

Ключові завдання: узагальнення понять «дистанційна освіта», «професійно-орієнтоване навчання», «комунікація»; висвітлення особливостей дистанційного навчання в умовах війни в Україні; аналіз основних труднощів і способів їх подолання під час засвоєння іншомовної лексики учнями / студентами; огляд ефективних (традиційних і інтерактивних) освітніх методів, форм самостійної роботи по навчанню української та іноземних мов здобувачів різних рівнів підготовки; вивчення головних загальноєвропейських тенденцій з викладання іноземних мов; осмислення деяких інтерактивних платформ для засвоєння мов offline / online та самоосвіти учнів / студентів із метою кращого запам'ятовування ними та удосконалення їх здібностей до мовних комунікацій (Google Classroom, Moodle, BBC Learning English, Livemocha, Callan Method, Lang-g).

Виклад основного матеріалу дослідження. Повномасштабне вторгнення Росії на територію України, котре відбулось 24 лютого 2022 р. і триває дотепер, внесло чимало змін у повсякдення українців. Трансформацій зазнала й галузь освіти, яку майже повністю мережевий (віртуальний) формат. Дистанційне навчання – це нетрадиційний, віддалений освітній процес, який

здійснюється обов'язково за допомогою інноваційних технологій та без фізичної присутності його учасників [9, с. 48–49]. Звичайно, воно має свої недоліки та переваги. До мінусів варто віднести: перевантаженість учнів / студентів і педагогічних працівників, часті технічні проблеми, академічна недоброчесність сторін, складнощі з самодисципліною в здобувачів. Плюси також наявні: не прив'язаність до місця отримання знань, вільні можливості подорожувати та працювати, анонімність успішності, індивідуальні освітні траєкторії, зокрема темпи засвоєння матеріалу. Навчання може відбуватись синхронно (по відеозв'язку) та асинхронно (із затримкою в часі через електронну пошту / вебсервіси). За асинхронної взаємодії на мовних заняттях для виконання здобувачам можна пропонувати конспектування, написання невеликих письмових робіт (есе, творів, тез, рефератів), творчі проєктні роботи, створення мультимедійних презентацій чи відеоматеріалів тощо. Це типові завдання. Більш результативними будуть традиційні завдання, де обов'язково має відбуватись обмін думками, ставленнями. Це найефективніше для розвитку мовленнєвої компетентності учнів / студентів, особливо мовознавчої спрямованості (поглиблене вивчення). На заняттях із іноземних мов доцільно педагогам заздалегідь продумувати ефективні методи навчання, котрі спонукатимуть, зацікавлюватимуть, удосконалюватимуть навички критичного мислення здобувачів [15, с. 693–695; 17, с. 205–209].

Під час засвоєння української мови чи іншомовної лексики (англійської, іспанської, французької, німецької – найпоширеніші мови ділового спілкування в світі) в учнів і студентів часто виникають труднощі. Навіть у середовищі з поглибленим вивченням мов час від часу наявні фонетичні (фонологічні) проблеми в здобувачів, тобто правильність вимови звуків (наголошення, інтонування, артикулювання, часові та родові форми). У першу чергу, це може відбуватись через складність іншомовних слів і словосполучень для швидкого опанування (особливо арабської, китайської та японської), замалою кількістю та тривалістю спілкування (розмовної

практики), застарілими методами викладання, котрі вже не зацікавлюють учнів та студентів тощо. Часто педагогічні працівники перевантажують здобувачів, не враховують їхні темпи роботи й інші особливості. Зауважимо, що фонологічні системи мов відрізняються одна від одної, недопустимими є паралелі з українською, що необхідно пояснювати. На початковому етапі засвоєння іншомовної лексики доцільно пропонувати нескладні вправи, завдання з написання транскрипцій, аудіювання. Уводити діалогічне мовлення варто поступово [1, с. 32–34]. Щодо студентів нефілологічних спеціальностей, то іноземні мови повинні обов'язково інтегруватись із фаховими дисциплінами (нормативними), щоб покращити їх знання в сфері професійної термінології. У цьому й полягає професійно-орієнтоване навчання, котре трактується, як процес засвоєння іншомовної інформації здобувачами освіти з орієнтацією на їх фахову підготовку, майбутню кар'єру. Складнощі засвоєння такими студентами пов'язані з низькими рівнями володіння мовами після закінчення шкіл, нетривалими термінами вивчення в закладах вищої освіти, невмотивованістю, невеликою кількістю спілкування іноземними, часто заниженими вимогами викладачів. Відмітимо, що для навчання конкурентоспроможних фахівців необхідно відводити більше годин на викладання іноземних мов у школах і закладах вищої освіти [8, с. 52–53].

У зв'язку з євроінтеграційними процесами нашої держави значно збільшились вимоги до рівнів володіння українцями англійською. 2005 р. Україна підписала Болонську конвенцію. З того часу в закладах вищої освіти запроваджено європейське модульно-кредитне навчання з перевагою практики над теорією, інакші системи оцінювання, програми академічної мобільності студентів (обміну), компетентнісний підхід тощо. Сучасні навчально-методичні комплекси (підручники, посібники, робочі зошити) вже містять рівневі завдання. Контрольні роботи за європейським зразком пропонується проводити здебільшого в формі тестів і обов'язково усних відповідей (говоріння), рідше письмових. Педагогічні працівники для

здобувачів освіти повинні бути партнерами, наставниками, модераторами, тьюторами [7, с. 36–39].

Якби там не було, але досягнути успіху в професійній зайнятості, отримувати гідну заробітну плату навряд можливо без навичок спілкування державною та іноземною (переважно англійською). Відмітимо, що поняття «комунікація» – це процес обміну інформацією за допомогою семіотичної (знакової) системи. Головними принципами реалізації комунікативного освітнього методу є: постійні мовні практики здобувачів; індивідуалізація навчання; інтерактивність (групові форми роботи); автентичність матеріалів (опрацювання наукових текстів носіїв мов); контекстуальна обумовленість (ситуативність). Вправи на заняттях із іноземних мов мають бути спрямовані на якісне засвоєння учнями / студентами лексичних, граматичних правил, норм правопису, вміння комунікації з різними соціальними групами, країнознавством й іншим. Здобувачі повинні опанувати навички аналізу, порівняння, прийняття рішень, тривалих дискусій, висловлення альтернатив [2, с. 150–152].

Широковживаними й дотепер є традиційні методи роботи на заняттях із іноземних мов у школах і закладах вищої освіти. Одним із перших постав «граматико-перекладацький» (вивчення нового через читання текстів). Він поширеним був ще в XVIII ст. У XIX ст. педагоги-філологи активно застосовували «прямий метод», суть якого полягала в постійних діалогах («питання – відповідь»). У 1930-х рр. популярним було звичайне заучування слів і словосполучень. Із розвитком техніки відчутні зрушення відбувались і в сфері науки та освіти. Зокрема, вже в 1950–1960-х рр. учні та студенти, насамперед Сполучених Штатів Америки, Франції, могли слухати аудіоматеріали для швидшого запам'ятовування та правильності вимови. У Великій Британії поширеним був «ситуативний метод» (інсценізації, постановки іноземними мовами). Відтоді вже пройшло багато часу, але й нині всі вищеописані традиційні методики застосовуються для різних здобувачів

освіти та вікових категорій. На сьогодні найпопулярнішими є інтерактивні методи, тобто такі, де відбуваються постійні комунікації (в парах, групах). Результативним є проєктне навчання, коли педагоги об'єднують учнів / студентів у невеликі групи задля виконання ними спільних завдань. Рольові ігри також спонукають до обговорень, прийняття рішень, креативу. Відпрацювати мовні навички допомагає метод тренінгів. Прийоми контексту направлені на вивчення мови, вміння швидкого реагування в різних життєвих ситуаціях. Парні вправи часто використовують педагогічні працівники, зокрема метод інтерв'ю, обговорення та результатів тощо. Усе це забезпечує ґрунтовне вивчення нового матеріалу, зацікавленість і активність здобувачів освіти, покращує навички комунікативної взаємодії. Такі методи ефективні, але потребують тривалої підготовки вчителів / викладачів. Майже неформальна обстановка часто призводить до порушення дисципліни, відволікання учнів / студентів [8, с. 52–53; 12, с. 80–84; 14, с. 96–98; 4, с. 17–21].

Цікаву класифікацію методів викладання іноземних мов представили дослідники К. Гнатик і К. Фодор. Вони виокремили граматико-перекладний, аудіолінгвальний, компетентнісний, комунікативний, завдання-орієнтований, соціокультурний способи навчання здобувачів різних рівнів підготовки. Лаконічно опишемо їх призначення. Перший направлений на розвиток навичок читання та письма через вивчення граматичних правил, комунікації тут відсутні. Другий, у свою чергу, полягає в удосконаленні вмінь аудіювання та говоріння (автоматизація за рахунок постійного повторення). Компетентнісний – успішне поєднання навичок читання, аудіювання, говоріння, письма; комунікативний – застосування мови на побутовому на професійному рівнях, завдання-орієнтований – цільове використання іншомовної лексики (за конкретним призначенням), соціокультурний – врахування особливостей інших народів, мови яких вивчаються [5, с. 114–116]. Авторитетні українські професорки-філологині Н. Голуб й О. Горошкіна

запропонували поетапні методи дистанційного навчання української в школі: I. Оргдiяльнiсть (цiлевизначення, таймерування); II. Опрацювання та засвоєння iнформацiї (читання, асоцiативний, пояснення, конструювання, мнемонiчний (розробка хмаринок, схем)); III. Закрiплення та творчого застосування знань (вправ, простiв). Окремо вони прописали методи спiльної взаємодiї вчителiв i учнiв, зокрема дiалогiчний, спостереження за вимовою, проблемний, ситуативний. Для самостiйної роботи добре на iх думку пiдiйде робота з пiдручником / навчальною iнформацiєю. Вважаємо, що цi ж методи можна застосовувати й пiд час викладання iноземних мов, зокрема й в закладах вищої освiти [6, с. 152–158].

Самостiйна робота для здобувачiв рiзних рiвнiв пiдготовки на заняттях iз рiдної та iнших мов переважно направлена на виконання вправ чи невеликих дослiджень. Це активiзує пiзнавальнi-пошуковi процеси, творче застосування ранiше набутих знань, учить виокремлювати основну iнформацiю, аналізувати мовнi конструкцiї тощо. Поширеними є самостiйнi завдання: есе, твори, тези, реферати, створення мультимедiйних матерiалiв. Нинi самостiйна робота здебiльшого вiдбувається пiд час асинхронного навчання [13, с. 93–96].

Якщо пiдсумувати з викладеного вище, то найбільш ефективнi методик викладання iноземних мов, спрямованi на покращення мовних навичок здобувачiв рiзних рiвнiв пiдготовки, наступнi: iнтерактивнi вправи (груповi), проєктне навчання (зосередження на конкретних темах), «перевернутi заняття» (здобувачi отримують завдання заздалегiдь, а безпосередньо на заняттi демонструють свої знання), дискусiї / дебати (мовнi суперечки), кроскультурне навчання (iнтеграцiя культурних аспектiв у освiтнiй процес, що допомагає краще зрозумiти контекст використання мови учнями / студентами); iнтегративне навчання (поєднання декiлькох предметiв / дисциплiн) тощо. Для учнiв чудово пiдiйдуть лiтнi мовнi табори, а студентам варто пропонувати програми обмiну (академiчна мобiльнiсть) [14, с. 96–98; 4, с. 17–21; 13, с. 93–96].

Відмітимо й те, що педагоги часто використовуючи різноманітні методи, не знаючи їх авторів, історію появи. Наприклад, метод Каллана полягає в уже традиційному засвоєнню мов здобувачами через усім відоме аудіювання, говоріння та повторення (заняття тільки групові). Прийоми з використанням «25 кадрів» (розробник Дж. Вайкері) популярні, особливо в умовах дистанційного навчання. Це простий перегляд короткометражок із метою запам'ятовування іншомовних слів. Метод Біркенбіль – це вивчення мов через прослуховування аудіофайлів (пісень) і розуміння сенсу почутого (спочатку переклад, а потім іноземною). Також німецька засновниця запропонувала поєднувати прослуховування й читання задля постановки вимоги. Американський лінгвіст П. Пімслер вважав найголовнішим прослуховування з усними лаконічними відповідями після нього. Курс із 30 занять передбачав засвоєння 250–300 слів. Мовознавець В. Шталь дотримувався думки, що найкраще лексику запам'ятовувати через заучування віршів під класичну музику. Метод Олендорфа – «відразу до практики», усних комунікацій. Дієвою є методика Берліц, яка пропонувала «занурення в мовні середовища», тобто умовні створення педагогами ситуацій з веденням подальших діалогів. Наразі такі прийоми найкраще реалізуються під час обміну здобувачами, поїздок за кордон (переважно підходить для вищих шкіл) [5, с. 114–116; 6, с. 152–158; 8, с. 52–53].

У сьогоденні реаліях усі вищеописані аспекти навчання та самоосвіта реалізується здебільшого через цифрові технології, котрі забезпечують доступ до різноманіття ресурсів, комунікацій, інтерактивності, оцінювання. Освіта в комп'ютеризованому середовищі передбачає активне використання платформ, блогів, форумів, що нині базуються на штучному інтелекті, котрий навіть може проаналізувати ваші запити, помилки та надалі пропонувати відповідні сервіси, завдання. Словники, перекладачі, застосунки нині можна з легкістю встановлювати навіть на смартфони задля поповнення власних словникових запасів у зручний час [16, с. 420–424].

Як ми вже зазначали, технічні засоби навчання можна розподілити на синхронні (Zoom, Google Meet, Microsoft Teams – відеозв'язок) і асинхронні (Moodle, Google Classroom – виконання та прикріплення завдань). Найкраще їх використовувати по чергово в поєднанні з традиційними засобами навчання іноземних мов (підручники, посібники, дидактичні комплекси) [9, с. 48–49; 10, с. 90–95]. Не лише комунікації позитивно впливають на довготривале запам'ятовування іноземної лексики, а й візуалізація матеріалів. Зауважимо, що вчителі / викладачі, перш ніж пропонувати освітні онлайн-платформи, мають простежити наявність таких критеріїв: безоплатність, простота інтерфейсу, інтерактивність (для підтримки постійного спілкування), дотичний до тем занять контент і завдання, контроль результатів навчання здобувачів, наявність зв'язку з розробниками. Найбільш завантаженими інтерактивними застосунками для вивчення іноземних мов є: BBC Learning English, Livemocha, Callan Method, Lang-g. й деякі інші. BBC Learning English пропонує учасникам освітнього процесу самостійно розробляти інтерактивні вправи, візуалізацію (лепбуки, схеми, таблиці тощо). Livemocha допомагає в пошуку та подальшому персональному спілкуванні з носіями мов (відеозв'язок). Здобувачі так можуть тренувати свою вимову. За допомогою додатку Callan Method легко перевірити власноруч написані диктанти із залученням іноземних викладачів. Сервіс має велику кількість електронних підручників, посібників, звукових файлів для прослуховування та аудіювання. Lang-g пропонує навчальні ігри [16, с. 420–422; 11, с. 18–22; 3, с. 166–173].

Вважаємо за доцільне наголосити на тому, що завдання з іноземних мови для учнів шкіл і студентів закладів вищої освіти не варто повністю ототожнювати. Звичайно, методи будуть подібні, але самі рівні завдань повинні відрізнятись. Наприклад, для здобувачів старших класів вправи мають бути більш базовими, з акцентом на основи граматики, прості тексти, тоді як для студентів – складнішими, з текстами для подальшого аналізу (аналітики), академічною лексикою та ускладненими граматичними конструкціями.

Шкільні завдання здебільшого на повсякденні теми (хобі, культура, спорт), а в студентів – спеціалізовані, пов'язаними з їх майбутньою професійною діяльністю (профільні), науковими інтересами. Навіть у старших класах варто використовувати ігрові форми роботи, а для здобувачів вищої школи більше підійдуть дослідницькі роботи, диспути, звіти, критичні аналізи текстів тощо. Дещо різниться й формат спілкування: в учнів воно більш неформальне, а зі студентами формальне, особливо в академічних контекстах. Якби там не було, але в обох випадках педагоги акцент роблять на розвиток комунікативних навичок здобувачів. Методи оцінювання навпаки в закладах загальної середньої освіти більш формальні, з акцентом на виконання завдань, а в університетах – комплексні, включаючи участь у дискусіях, групових проєктах. Щодо цілей навчання, то, наприклад, у старших класах головна мета полягає в підготовці до іспитів (НМТ) й базове володіння мовою, тоді як студентів необхідно зосереджувати на розвитку професійних навичок, підготовки до роботи в міжнародному середовищі [8, с. 52–53; 6, с. 152–158; 12, с. 80–84].

Висновки. Отже, розвиток мовних навичок здобувачів шкільної та вищої освіти є складним, але надзвичайно важливим завданням для педагогів-філологів. Він потребує комплексного підходу. Традиційні та інноваційні (інтерактивні) методики варто поєднувати з цифровими технологіями, платформами, зокрема в умовах дистанційної освіти в Україні. Інтерактивне навчання, використання мультимедійних ресурсів, регулярні комунікації дійсно ефективні. Обов'язково мають враховуватись індивідуальні особливості учнів / студентів. Лише зацікавлення, комбінування різних методів і прийомів може забезпечити більш глибоке засвоєння української чи іноземних мов й підвищити мотивацію до самоосвіти.

Уміння спілкуватись державною та іноземною мовами (переважно англійською) дуже важливе, тому що навіть в умовах війни в Україні продовжуються євроінтеграційні процеси. Уже сьогодні роботодавці хочуть

бачити висококомпетентних фахівців, які вільно володіють хоча б однією іноземною.

Перспективи подальших досліджень із цієї теми ми вбачаємо в поглибленому вивченні ролі залучення безпосередніх носіїв мов на заняття зі здобувачами з метою пришвидшеного, якісного опанування іншомовної лексики останніми.

Список використаних джерел:

1. Безлюдний О. Фонетичні труднощі студентів у процесі вивчення англійської мови у мовному середовищі. *Проблеми підготовки сучасного вчителя: збірник наукових праць*. 2021. Вип. 2 (24). С. 29–35.
2. Білан Н. Комунікативний метод навчання іноземних мов студентів немовних ВНЗ. *Молодь і ринок*. 2012. Вип. 5 (88). С. 149–153.
3. Вікторова Л.В., Качарян А.Б., Мамчур К.В. й ін. Застосування штучного інтелекту та чат-ботів під час вивчення іноземної мови. *Інноваційна педагогіка. Серія: Інформаційно-комунікаційні технології в освіті*. 2021. Т. 2. Вип. 32. С. 166–173.
4. Галаєвська Л. Методи активного навчання української мови в школі (на матеріалі синтаксису й пунктуації). *Методика мови*. 2016. Вип. 6. С. 16–21.
5. Гнатик К.Б., Фодор К.Й. Особливості застосування сучасних підходів у вивченні іноземних мов. *Інноваційна педагогіка. Серія: Теорія і методика професійної освіти*. 2023. Вип. 59. С. 113–116.
6. Голуб Н., Горошкіна О. Методи дистанційного навчання української мови. *Український педагогічний журнал*. 2022. Вип. 3. С. 148–158.
7. Горун Г. Сучасні тенденції у викладанні англійської мови в Україні. Актуальні проблеми навчання іноземних мов для спеціальних цілей: збірник наукових статей. Львів, 2019. С. 35–40.

8. Давиденко О.Б., Задорожна Т.П. Проблеми вивчення іноземної мови на немовних спеціальностях в умовах дистанційної форми навчання. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. Драгоманова. Серія 5: Педагогічні науки: реалії та перспективи*. 2021. Т. 1. Вип. 84. С. 51–54.
9. Кохан О.М. Онлайн ресурси у викладанні іноземної мови в умовах дистанційного навчання. *Використання дистанційних освітніх технологій у викладанні іноземних мов: тези доповідей*. 15 лютого 2022 р., Київ / редкол.: Латигіна А.Г. й ін. Київ, 2022. С. 47–50.
10. Кузів М.З., Ничко О.Я., Белінська І.Д. Навчання комунікації за допомогою мультимедійних засобів на заняттях з іноземної мови. *Вісник Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького. Серія: Педагогічні науки*. 2022. Вип. 1. С. 90–96.
11. Ланських О.Б., Дернова Т.А., Рябцева І.А. Роль інтерактивних платформ у вивченні іноземних мов. *Інноваційна педагогіка. Серія: Теорія та методика навчання (з галузей знань)*. 2022. Т. 2. Вип. 44. С. 18–23.
12. Матвіяс О. Сучасні підходи до методики викладання англійської мови у вищих навчальних закладах. *Науковий вісник Вінницької академії безперервної освіти. Серія: Педагогіка. Психологія*. 2023. Вип. 4. С. 77–85.
13. Новосьолова В. Адаптація методів навчання української мови до умов воєнного часу. *Проблеми сучасного підручника*. 2022. Вип. 28. С. 90–98.
14. Поздрань Ю.В., Зозуля І.Є., Франчук Н.Л. Сучасні тенденції в методиці викладання української мови за професійним спрямуванням. *Закарпатські філологічні студії*. 2020. Т. 1. Вип. 13. С. 94–98.
15. Синишина Ю.А. Методи та засоби підвищення ефективності викладання іноземної мови у вищій школі. *Вісник науки та освіти*. 2023. Вип. 4 (10). С. 688–696.
16. Четверик В.К. Роль цифрових технологій у самостійному вивченні іноземної мови: переваги та недоліки. *Інформаційні технології в освіті та*

науці: збірник наукових праць. Вип. 13. Мелітополь-Запоріжжя: Однорог Т.В., 2023. С. 414–424.

17. Шевчук Г.Й. Дистанційне навчання у вищій школі: переваги, недоліки, перспективи. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені Михайла Драгоманова. Серія 5: Педагогічні науки: реалії та перспективи*. 2021. Вип. 79. С. 205–209.